

Odkazy na literaturu

Všeobecná literatura k tématu liturgie

- Martimort, G. (vyd.): *L'Eglise en prière. Introduction à la Liturgie*, Edition nouvelle, 4 sv., Desclée 1983–1984.
- Meyer, H. B. – Auf der Maur, H. – Fischer, B. – Häußling, A. A. – Kleinheyer, B. (vyd.): *Gottesdienst der Kirche. Handbuch der Liturgiewissenschaft*, Pustet 1984 nn. Dosud vyšlo: Teil 3 (*Gestalt der Liturgiewissenschaft*), Teil 4 (*Eucharistie*), Teil 5 a 6,1 (*Feiern im Rhythmus der Zeit*), Teil 7,1 (*Sakramentliche Feiern I*), Teil 7,2 (*Sakramentliche Feiern I 2*), Teil 8 (*Sakramentliche Feiern*).
- Kunzler, M.: *Die Liturgie der Kirche. Amateca. Lehrbücher zur katholischen Theologie*, Bd. X, Bonifatius 1995.
- Kunzler, M.: *Porta orientalis. Fünf Ost-West-Versuche über Theologie und Ästhetik der Liturgie*, Bonifatius 1993.
- Lang, B.: *Heiliges Spiel. Eine Geschichte des christlichen Gottesdienstes*, C. H. Beck 1998.
- Adam, A. – Berger, R.: *Pastoralliturgisches Handlexikon*, Herder 1980 (nové vydání 1999).
- Sartore, D. – Triacca, A. (vyd.): *Nuovo Dizionario di Liturgia*, Edizioni Paoline 1983.
- Corbon, J.: *Liturgie de Source*, Cerf 1980 (německy: Johannes Verlag 1981).
- Ratzinger, J.: *Das Fest des Glaubens*, Johannes Verlag 1981.
- Ratzinger, J.: *Ein neues Lied für den Herrn. Christusglaube und Liturgie in der Gegenwart*, Herder 1995.
- Nichols, A., O. P.: *Looking at the Liturgy. A critical view of its contemporary form*, Ignatius Press 1996.
- Zásadní význam má vylíčení liturgické teologie v Katechismu katolické církve (KKK), 1077–1112.

První část

1. kapitola

- K tématu hry bych chtěl odkázat zvláště na dílo Huizinga, J.: *Homo ludens*, Amsterdam 1939 (německy: Pantheon Verlag für Geschichte, Kultur und Politik, česky: Homo ludens, Dauphin, druhé vydání, Praha 2000) a na cennou, útlou knihu čerpající z díla církevních otců: Rahner, H.: *Der spielende Mensch*, Johannes Verlag 1952.
- R. Guardini v díle *Vom Geist der Liturgie* rozvinul osobitou podstatu liturgie z pojmu hry, ale k útlé knize od 4. a 5. vydání (1920) připojil novou kapitulu „Vom Ernst der Liturgie“, která myšlenku hry zřetelně ohraničuje. (česky: *O duchu liturgie*, Česká křesťanská akademie, první vydání, Praha 1993)

2. kapitola

K tématu exitus-reditus mohu odkázat na:

- Ratzinger, J.: *Die Geschichtstheologie des heiligen Bonaventura*, München – Zürich 1959 (Eos, St. Ottilien 1992²).
- Seckler, M.: *Das Heil in der Geschichte. Geschichtstheologisches Denken bei Thomas v. Aquin*, Kösel 1954.
- Torrell, J. P.: *Initation à St. Thomas d'Aquin*, Fribourg 1993 (německy: Magister Thomas, *Leben und Werk des Thomas von Aquin*, Herder 1995).

3. kapitola

S nastíněným pohledem týkajícím se vztahu Starého zákona k Novému zákonu a podstaty liturgie vůbec jsem se ztotožnil během dlouhých let práce s Písmem a liturgií. Zdůvodnění s odpovídajícími odkazy na literaturu lze nalézt v obou výše uvedených dílech *Das Fest des Glaubens* a *Ein neues Lied für den Herrn*, rovněž v příspěvku, který byl uveřejněn ve více jazycích „Eucharistie und Mission“, in: *Forum kath. Theologie* 14 (1998, 81–98).

Druhá část

1. kapitola

K dílu *Kirche zwischen den Testamenten* odkazují na Ratzinger, J.: *Volk und Haus Gottes in Augustins Lehre von der Kirche* (Eos, St. Ottilien 1992²), 304–308.

Semel quia semper. Bernhard v. Clairvaux, *Sermo 5 de diversis* 1., Bernhard v. Clairvaux, veškerá díla latinsky/německy, vyd. Winkler, G., IX (Innsbruck 1998), 218.

2. kapitola

Mé vyličení odkazuje na Bouyer, L.: *Architecture et liturgie*, Cerf 1991 (německy: *Liturgie und Architektur*, Johannes Verlag 1993). Číslo stran uvedená v závorkách se vztahují k německému vydání.

Z bohaté literatury k tomuto tématu bych chtěl ještě uvést:

Norman, E.: *The House of God*, London 1990 (německy: *Das Haus Gottes*, Kohlhammer 1990).

White, I. M.: *Building God's House in The Roman World*, Baltimore – London 1990.

3. kapitola

Ještě jednou zde odkazují na Bouyera a svůj *Fest des Glaubens*. Tam je uvedena i další literatura.

4. kapitola

K víře v reálnou přítomnost a její rozvinutí v teologii odkazují na: Betz, J.: *Die Eucharistie in der Zeit der griechischen Väter*, Bd. II 1, Herder 1961.

Betz, J.: *Eucharistie in der Schrift und Patristik. Handbuch der Dogmengeschichte* (vyd. Schmaus – Grillmeier – Scheffczyk – Seybold) IV 4a, Herder 1979.

de Lubac, H.: *Corpus mysticum. L'Eucharistie et l'Eglise au Moyen âge*, Aubier 1949² (německy: Johannes Verlag 1969).

Gerken, A.: *Theologie der Eucharistie*, Kösel 1973.

Sayes, J. A.: *La presencia real de Cristo en la Eucaristia*, Madrid 1976.

5. kapitola

Jako vždy jsou ke srovnání výše uvedené příručky liturgiky; k tématu neděle také mé dílo *Ein neues Lied für den Herrn*. Dále uvádím:

Voß, G.: *Christen auf der Suche nach einem gemeinsamen Osterdatum I und II*, zvl. II, in: KNA, *Ökumenische Information* Nr. 24–9, Juni 1998, 5–10.

Fedalto, G.: *Quando festeggiare il 2000? Problemi di cronologia cristiana*, Edizioni San Paolo 1998.

Weigl, E.: *Die Oration „Gratiam tuam, quaesumus, Domine“*. Zur Geschichte des 25. März in der Liturgie. (Tento důležitý příspěvek mám k dispozici jako zvláštní výtisk bohužel bez udání místa a data vydání.)

Schade, H.: *Lamm Gottes und Zeichen des Widders*. Zur kosmologisch-psychologischen Hermeneutik der Ikonographie des „Lammes Gottes“, vyd. Elbern, V. N., Herder 1998.

Rahner, H.: *Griechische Mythen in christlicher Deutung*, Darmstadt 1957 (Herder Basel 1989³, nové vydání Herder Freiburg 1993). Citáty církevních otců jsou převzaty z této knihy.

Třetí část

1. kapitola

Evdokimov, P.: *L'art de l'icône. Theologie de la beauté*, Desclée 1970. Číslo stran v závorkách se vztahují k této knize.

Onasch, K.: *Kunst und Liturgie der Ostkirche in Stichworten unter Berücksichtigung der Alten Kirche*, H. Böhlhaus 1981.

van der Meer, F.: *Die Ursprünge christlicher Kunst*, Herder 1982.

Autori vari, *Arte e liturgia. L'arte sacra trent'anni dal concilio*, Edizioni San Paolo 1983.

2. kapitola

Fellerer, K. G. (vyd.): *Geschichte der katholischen Kirchenmusik*, Bärenreiter, I 1972; II 1976.

Jaschinski, E.: *Musica sacra oder Musik im Gottesdienst?* Pustet 1990.

Ravasi, G.: *Il canto della rana. Musica e teologia nella Bibbia*, Piemme 1990.

Forte, B.: *La porta della bellezza. Per un'estetica teologica*, Morcelliana 1999, zvl. 85–108.

Mohu odkázat zvláště na své – tématu se dotýkající – příspěvky v *Fest des Glaubens* a *Ein neues Lied für den Herrn*.

Čtvrtá část

1. kapitola

Dobrou orientaci v problematice orientálních ritů nabízí:

Bux, N.: *Il quinto sigillo*, Libreria editrice Vaticana 1997.

Prasanna Vazheeparampil: *The making and Unmaking of Tradition*, Rome 1998, zvl. Grafický přehled ritů, 57.

Pro poznání rozsáhlého světa nebyzantských orientálních církví je důležité dílo Zibawi, M.: *Orienti cristiani*, Jaca Book 1995 (německy: *Die christliche Kunst des Orients*, Benziger 1995).

Odkázat bych chtěl také na článek „Liturgien“ in: *Lexikon für Theologie und Kirche VI*³, s. 972–987.

2. kapitola

Cordes, P. J.: *Actuosa participatio – tätige Teilnahme*, Bonifatius 1995.

Dinkler, E.: *Signum crucis. Aufsätze zum Neuen Testament und zur christlichen Archäologie*, J. C. B. Mohr 1967, zvl. 1–76.

Rahner, H.: *Griechische Mythen in christlicher Deutung*, viz výše.

Syntézu svědectví církevních otců nabízí Pfnür, V.: *Das Kreuz. Lebensraum in der Mitte des Paradiesgartens*, in: von Stritzky, M.-B. – Uhrig, Ch. (vyd.): *Garten des Lebens*. Festschrift für W. Cramer, Oros 1999, 203–222.

Kapitola týkající se klečení se opírá o Sinoir, P.: *La prière à genoux dans l'Écriture Sainte*, Téqui, Paris o.J. (ca. 1997).

Mnoho odkazů k jednotlivým odstavcům se nachází ve výše zmíněné knize (3. část, 1. kapitola) *Arte e liturgia*, zvl. 139–209.

Kapellari, E.: *Heilige Zeichen in Liturgie und Alltag*, Styria 1997.